

Святий і нечистий

Олег Паламарчук

Скільки пісень виспівав наш народ про те, як ненька сина виряджала у далеку дорогу, про карооку дівчину, що, з милим прощаючись, заплакала, коли батько, криючи сльозу поблагословив свою дитину. Але нікому й на думку не спадало зупинити ще безвусого юнака.

На Запорозьку Січ зібрався Панько Довбиш. Бо хто він був у селі — горобець безперий! А тепер — козак! На сірому коні, у синьому жупані, шапка-бирка, збоку шабля — всі дівчата заглядаються. Такий уже порядок був на вольній Україні: жодна з них не вийшла б заміж за того, хто не козакував.

Шлях юнака пролягав через Київ. Пішов Панько Довбиш у Лавру поклонитися Богородиці, заступниці Війська Запорозького. А колись у церквах при виході малювали ще й сатану в пеклі — для остраху. Отож, Панько Довбиш, як велів закон, святому поставив свічку, а на нечистого плюнув. Тільки не минулося? це козакові безслідно, триклятий чорт у сні приліз і шепоче, душу купує:

— Не поспішай на Січ, ще набідуєшся за свій вік. Чому б тобі не влаштуватися найманцем-козаком при Київському магістраті? Тут воно і в теплі, і в безпеці...

— Не слухай ради нечистого, — втрутився святий, — ступай по тій дорозі, на яку тебе батько благословив.

Замислився вранці Панько Довбиш, почухав потилицю: "А чим я у Києві не козак? Ось уже й осінь придибала, а за нею назирці зима шкандибає. Холодно. Морози тиснуть. Таки в Києві перезимую, а там Бог дасть — буде видно".

Навесні київський сотник Іван Мотивило несподівано доручив молодому та видному з себе козакові хоругву тримати.

— Ось я уже і хорунжий, — задоволено читав молитву у Лаврі Панько Довбиш, а коли закінчив — поставив святому свічку. При виході на нечистого плюнув.

— Дивись, хлопче, не прогайнуй своє щастя, — нашіптував уві сні необразливий диявол, — сотник на тебе око кинув, щоб ти сватав його доньку. Не пошкодує старий червінців.

Та святий також не вступався:

— Опам'ятайся, козаче! Невже ти забув про Запорозьку Січ, про кохану, що залишилася у селі й виглядає тебе?

І знову зажурився молодий козак, сон нагнав йому пекучий спогад. Зайшов тоді Панько Довбиш у корчму розвіятися. Випив кварту горілки, закусив шинкою, ковбасою — і минулося. Повеселішав козак, наступного дня заслав сватів до сотникової доньки.

Справили весілля. І вже Панько — зять самого київського сотника! Дарма, що служать вони польському королю, а не власному народові. За гроші служить Панько Довбиш, хату поставив, тепер у пана бавиться. А прийде свята неділенька — до церкви шнуркують Довбиші всією родиною. Водить Панько свого малолітнього синочка за руку

і показує:

— Ото Бозя, ото святий — постав свічечку йому. А ото — нечистий, плюнь на нього.

Пф-фу!